

Ekumenické predpoklady solúnskej misie

(Na záver roka solúnskych apoštolov)

Jur Chovan Rehák

Málo, ba vôbec sa nehovorí o tom, že christianizačná misia svätých solúnskych bratov – Cyrila (Konštantína) a Metoda bolo spontánne plánovaným dielom, zrejme zamýšľaným skôr, než prišiel list kráľa moravsko-nitrianskych Slovenov Rastislava k byzantskému cisárovi Michalovi III. s požiadavkou o takých učiteľov kresťanskej náuky pre svoj ľud, čo by dobre ovládali jazyk Slovenov (keď práve takýchto učiteľov mu nemohli dať v Ríme). Preto možno predpokladať, že to nebolo len teritórium Rastislavových Slovenov, ktoré sa dostalo do vtedajšieho európskeho povedomia pod choronymom Veľká Morava (v dôsledku anexie nitrianskych Slovenov Mojmirom I., kniežaťom moravských Slovenov), ako to vyplýva z povestného Nestorovho letopisu *Повесть временных лет* (*повествование*, čiže *rozprávanie dávnych časov*) asi z roku 1111. Išlo im totiž o pokresťančovanie všetkých Slovanov, ktorých svet dovtedy poznal len pod menom *Sloveni* a ktorí po rozchode z pôvodnej vlasti v dunajsko-karpatskej kotline v tom čase si už boli osvojili nové etnonymy, zväčša podľa terénnych tvarov či charakteristiky krajov, kde sa pousádzali. Preto spomenutý historik Nestor, mních z kyjevskej Pečorskej lavry (kláštora), popri týchto „Slovenoch na Morave“, ktorí ostali vo svojej pôvodnej vlasti, uvádza už mená Čechov, Poliakov, Rusov a Bulharov, ako po novom menované etniká.

Kráľ Rastislav bol podľa základnej podoby svojho mena *Rastic* zrejme už kresťanom, čo jasne dokazuje, že ho krstili talianski misionári, ktorí mu pri krste dali poslovenčené meno mladého talianskeho mučeníka-diakona *Crescencia* a Crescenc v slovenskom preklade znamená Rastic, teda ten, kto rastie. A tento mladý adept kňazstva skutočne rástol, ba priam horel láskou ku Kristovi, čo vyznal i pred svojimi učiteľmi, ktorí mu práve za to vymerali trest upálením, teda zhorením! Územie Moravy (veľkej), teda zväčšenej o Nitru, známu aj pod choronymom Nitrava, stalo sa im vítaným východiskovým územím pre ich christianizačné plány, zjavne s oveľa širším územným záberom a poslaním.

Bratia Konštantín a Metod citlivo, ba až veľmi ustarostene vnímali tie často až chúlостivo prejavujúce sa vzťahy vtedajších samostatných cirkevných štruktúr, a to rímskej a byzantskej cirkvi, z ktorých jedna sa vyvíjala pod vplyvom latinskej kultúry Ríma, a druhá pod vplyvom grécko-byzantskej, no obidve primárne vo vieroučnej jednote pod primátom rímskeho pápeža, zatiaľ čo jazyk sa spočiatku chápal ako sekundárny, teda nie ako určujúci liturgický činiteľ. Neskôr sa však tento vzťah začal narušovať tým, že liturgický, ba i zemepisný fenomén sa hierarchicky kládol na roveň s doktrínálnym, čo ešte umocňoval i celkom treťoradá zreteľ spoločenský, ba i psychologický, ktorý sa napokon prejavil ako diverzne rozhodujúci, teda politický. Toto nešťastné politikum najmä v živote rímsko-latinskej Cirkvi, za ktorým stáli vtedajšie kresťanské pochybné kruhy zbohatlíckych rodov a iné oportunistické individua, čo všetko nadväzovalo na staršie, franské ambície, ktoré tu latentne pretrvávali ešte od čias Karola Veľkého.

V najvýraznejšej podobe sa toto rímske politikum predralo na povrch v sedemdesiatych rokoch 9. storočia, 13 rokov po príchode solúnskej misie na Veľkú Moravu. A tragickou iróniou osudu sa to stalo práve za pontifikátu pápeža Jána VIII., ktorý v závere svojho pontifikátu zrejme pod Metodovým vplyvom upustil od neopodstatnenej supremacie latinskej cirkvi, s presvedčením o prvoradom ekumenickom zmysle solúnskej misie pre dobro celej Cirkvi. A všetko nasvedčuje tomu, že ju chcel aj doviest do šťastného završenia, hoci spočiatku tiež podliehal nešťastnému presvedčeniu ideovej nadradenosti latinskej cirkvi nad byzantskou. Došlo to tak ďaleko, že azda i nerešpektovanie tejto supremacie sa začalo pokladať za zločin velezrady, hoci išlo o rovnocenné súčasti jednotnej Cirkvi, a preto

neexistoval právny podklad na to, aby sa to postihovalo aj cirkevným trestom, suspendiou. Tento trest postihol biskupa Formóza, ktorý pôsobil ako pápežský legát v Bulharsku. Tohto legáta si cár Boris I. od Ríma vyžiadala vymenovať za metropolitu. No keďže tomuto aktu bránilo uznesenie Carihradského snemu (o zákaze kumulovania biskupstiev, pretože biskup Formózus už jedno biskupstvo mal v Taliansku), cár Boris I. sa obrátil na Carihrad, ktorý mu aj napriek tomuto uzneseniu vyhovel a týmto činom sa Bulharsko jurisdikčne dostalo pod Carihrad. Vinu za to o desať rokov pripísali biskupovi Formózovi. Za to ho pápež Ján VIII., (azda aj na nátlak spomenutých okupačných síl v Ríme) suspendoval (a možno toto bol dôvod, prečo sa Formózovi pripisuje komplot proti Jánovi VIII., ktorý sa skončil jeho vraždou, a tým aj prerušením solúnskej misie, hoci v roku 878, teda po dvoch rokoch, suspendiu mu už zrušili).

No treba pripomenúť, že aj veľkomoravská misia, iniciovaná moravským vládcom Rasticom, tiež mala svoj politický charakter, ale na rozdiel od predchádzajúcich dvoch tu išlo iba o politicky obranné úsilie pred franskou politickou rozpínavosťou, ktorá zneužívala Cirkev pre svoje geopolitické zámery. A práve preto sa proti veľkomoravskej kresťanskej misii likvidačne spojili obidve zoskupenia – Frankov i Rimanov, ktorí páchali rovnakú zradu na kresťanstve, jedni nadradujú nad ním svoje geopolitické a druhí len o málo odlišné ekonomicko-kultúrne aspirácie. No najväčšie nebezpečenstvo pre jednotu Cirkvi vyplývalo neskôr ešte zo znásobenejšej rivality medzi cirkvou latinsko-rímskou a grécko-byzantskou.

A práve toto bol podľa nášho názoru hlavný podnet na to, aby sa hľadala možnosť vyvažujúceho komponentu k týmto už veľmi povážlivo laborujúcim cirkevným štruktúram. A ako vhodný a možný prostriedok na to mala poslúžiť nová, čiže ďalšia, cirkevná provincia, ktorá by však nemohla byť mysliteľná bez vlastného, čiže ďalšieho liturgického jazyka. Takto sa svetová Cirkev s intencionálnym primárnym atribútom ako *univerzálna*, teda bez neskôr črtajúcich sa označovaní ako *katolícka* či *byzantská* (pravoslávna), mala organizačne stáť akoby na troch nosných pilieroch, čím sa mal nielen oslabiť, ale najmä odstrániť ten nebezpečne narastajúci rozkladný nános disjunktívnych prvkov, ktorým bola vystavená najmä byzantská cirkev zo strany na dominanciu aspirujúcej – rímskej!

Do vtedajšieho kultúrneho sveta bratia Konštantín a Metod uviedli teda aj nový literárny či liturgický jazyk, ktorý sa podľa svedectva renomovaných slavistov vyrovnal jazykom toho najvyššieho štýlového úzu súvekej Európy a vlastne i celého sveta, čiže s takou kompletnou výbavou, akou predtým disponovala iba gréčtina a latinčina, prípadne hebrejčina. A to nás oprávňuje konštatovať, že tu nešlo len akoby o náhodne vydarené dielo, no i programovo konštituovaný liturgický jazyk ďalšej podoby cirkevnej štruktúry, popri rímskej a byzantskej. A takýto jazyk by iste jeho solúnski kodifikátori sotva boli stihli zostaviť v tak rekordne krátkom čase, a to už aj s niektorými prekladmi posvätných textov, ak by sa boli tejto úlohe začali venovať len od času svojho misijného oslovenia, hoci by sme vzali do úvahy i tie najgeniálnejšie dispozície ich veľkých osobnostných predpokladov!

Na takúto vážnu strategicko-taktickú úlohu solúnski bratia mali naozaj i mimoriadne dispozície. Jeden vynikajúce filozoficko-lingvistické, druhý administratívno-právne, a obaja i literárno-filologické. Okrem toho tieto svoje plány mohli odvodzovať už z klasických zásad pluralitnej jednoty, teda *unitatis in varietate* (ako jednoty v rozdielnosti), aj v jej komutatívnej verzii čiže ako *varietas in unitate* (rozdielnosti v jednote), čo sa už vo vtedajšom klasickom ponímaní vplyvom gréckej filozofie pokladalo za stabilizačný faktor spoločnosti.

S touto zásadou korešpondovala aj známa *maxima* či staroveké pravidlo byzantského sveta, aplikované aj ako poučenie prvého uhorského kráľa sv. Štefana synovi Imrichovi, že *kráľovstvo jednej reči a jediných spoločenských zvyklostí, je slabé a vratké* (Unius lingvae uniusque moris regnum imbecile et fragile est). Pričom podľa akademika Ľudovíta Nováka platnosť tejto zásady sa vraj nemala chápať v zmysle horizontálnom, ale vertikálnom, teda hierarchicky odstupňovane (v rámci jedného kráľovstva). Ale nazdávame sa, že to mohlo

platiť aj v zmysle horizontálnom, ako zjednocovací prostriedok viacerých kráľovstiev v rámci jedného cisárstva. A práve toto, *mutatis mutandis*, môže platiť aj ako účinný prostriedok zachovania jednotného a svetového Božieho kráľovstva, reprezentovaného univerzálnosťou Cirkvi, a to v zmysle jej spoločného (doktrínálneho) obsahu, ale možnej variability foriem.

K tomuto faktu sa žiada pričleniť ešte aj oveľa určujúcejšie kritérium takejto jednoty, ktoré vyplýva z kresťansko-teologického učenia o božskej trojičnosti a ktorá sa odráža v štruktúrach trojrozmernosti sveta, materiálneho i duchovného. A teda i cyrilo-metodská idea aspoň troch cirkevných štruktúr akoby nadväzovala na tento základný princíp trojjedinnosti, keď sa naši solúnski apoštoli popri už dvoch liturgicky samostatných cirkvách rozhodli zriadiť aj slovanskú, čo však vôbec nesúviselo s praxou tzv. trojjazyčnosti, formálne uplatňovanej ešte v časoch byzantskej misie. Lebo táto trojjazyčnosť nebola odvodená a podmienená prirodzenou zákonitosťou svojej existencie, ale bola iba relatívnym či náhodným zoskupením vtedy existujúcich literárnych jazykov, mechanicky prevzatých z Pilátovho nápisu na Kristovom kríži. Program tejto cyrilo-metodskej misie sa po tvrdých prekážkach zo strany franských cirkevných kruhov viditeľnejšie začal prerokúvať a plniť až po roku 880, keď po zákroku Jána VIII. už oslobodený Metod z takmer trojročného väzenia franskými biskupmi mohol pokračovať v začatej práci. Ako prvé, čo vtedy podnikol, bola cesta do Carihradu, aby tam zabezpečil nevyhnutnú súčinnosť na završenie tejto idey (čo asi bolo aj obsahom prosby jeho v Ríme umierajúceho brata Cyrila).

Preto sa Metod nemohol uspokojiť len s tým, že by sa mal stať iba blatniansko-panónskym biskupom, ako o to pápeža Jána VIII. listom požiadal Pribinov syn Koceľ. Ba je veľmi pravdepodobné, že bol to práve Metod, ktorý po úspešnom carihradskom diplomatickom úsilí s rovnakým úmyslom navštívil aj pápeža Jána VIII. v Ríme, že v tejto veci dosiahol to pápežovo rozhodnutie, aby jeho poveril byť hlavou zamýšľanej cirkevnej provincie, do ktorej by patrili nielen všetky staroslovenské kniežatstvá, teda okrem Koceľovho blatniansko-panónskeho územia aj Morava s Nitrou, ale perspektívne aj rozsiahle oblasti ostatných ešte nepokresťančených Slovanov. Týmto projektom si Metod zrejme na svoju stranu úplne získal pápeža Jána VIII., čo sa odráža aj z veľmi uznanlivého postoja k Metodovi v jeho poslednom liste z marca roku 881. Tento mimoriadne významný list je plný sľubnej a optimistickej atmosféry, čo iste aj arcibiskupa Metoda už oprávňovalo k nádeji na skoré a úspešné organizačné završenia tohto veľkého misijného programu našich prezieravých solúnskych apoštolov. Veď všetky a pádne dôvody k logickejšiemu záveru vtedy doviesť ani nemohli, a preto byzantská misia ako už aj rovnako zmýšľajúci pápež Ján VIII. boli tu postavení pred nájstojčivú, ale zároveň aj obodrujúcu skutočnosť nových a pre kresťanstvo otvárajúcich sa takých sľubných území, ktoré by sme dnes mohli označiť ako oblasť vtedajšieho „tretieho sveta“.

Hore spomenutý list Jána VIII. je svedectvom aj o tom, ako sa pápež postupne presviedčal o absolútnej Metodovej pravovernosti a možno z neho bezpečne dedukovať, že upustil už od pôvodných výhrad k novému liturgickému jazyku, ktorý ešte pred dvoma rokmi aj on označil za „barbarský“. O tom napokon jasne svedčí už bula *Industriae tuae*, adresovaná Svätoplukovi. No tematika listu, vzhľadom na tragické udalosti, ktoré asi krátko po jeho uverejnení nastali, si nevyhnutne vyžaduje vrátiť sa aspoň k jeho záveru, čo dosiaľ nepochopiteľne ostalo u nás bez náležitej hlbšej pozornosti. Tu pápež Ján VIII. ubezpečuje arcibiskupa Metoda o svojom rozhodnutí rázne skončiť so všetkými obštrukciami a „neústupnou zaťatosťou“ Metodovho odporcu. Jeho meno v liste síce označené nie je, ale z kontextu je jasné, že išlo o Vichinga, ktorý namiesto rozvíjania ducha svojej benediktínskej rehole, dal sa do služieb pochybnej franskej politiky.

Toto ukončenie sporu formou súdneho vypočúvania sa malo uskutočniť na pápežovo pozvanie obidvoch stránok do Ríma. No ostávalo dlho nezodpovedanou otázkou, či sa toto v liste avizované stretnutie a pápežovo rozhodnutie skončiť so všetkým Vichingovým

politickým záškodníctvom aj uskutočnilo, a či sa vôbec uskutočniť mohlo! Lebo sa ukazuje, že pápež Ján VIII. mohol si byť vedomí nebezpečnosti schvaľovania Metodovej provincie zo strany extrémnej franskej opozície, v službách ktorej stál práve Viching, ale toto franské nebezpečenstvo vnímal skôr nepriamo, a to najmä cez politickú opatrnosť kráľa Svätopluka neriskovať konflikt s Frankmi ich okatým ignorovaním. A preto Ján VIII. musel prihliadať aj na politicky oprávnenú opatrnosť Svätopluka, keď sa usiloval svoju štátnu bezpečnosť udržať pod kontrolou a pápež mu v tomto ohľade nemienil komplikovať život. Toto bol asi aj dôvod, prečo pre Metodovu provinciu takticky vysvätil aj franského sprisahanca Vichinga za biskupa, ale zároveň jeho pôsobenie podriadil cirkevnému kánonu, ktorý dal arcibiskupovi Metodovi do rúk. A hoci franské duchovenstvo i pápežovi Jánovi disciplinárne veľmi sťažilo jeho rozhodovanie, úspešnosť jeho zásahu pri oslobodzovaní arcibiskupa Metoda z väzenia franských biskupov ho azda aj posilnila v tom vedomí, že na jeho strane je ešte stále od Konštantínovho Milánskeho ediktu viac než päť storočí udržiavaná nedotknuteľnosť autority najvyššieho pastiera Cirkvi. Preto Ján VIII. s tým, čo nasledovalo v závere 882. roku istotne nerátal. Občianske živly rímskeho zoskupenia za zradnej spolupráce franského, i domáceho rímskeho duchovenstva siahli na život šľachtetného pápeža Jána tak, že ho otrávil, a keď po tomto ohavnom čine neumieral, 15. decembra ho dusiaceho sa dobili kladivom na posteli!

Usudzujeme, že k vražde Jána VIII. viedlo niekoľko dôvodov a jedným z nich mohlo byť aj znemožnenie onoho pápežovho rozhodnutia v kauze Viching. Ale keď sa nám dostal do rúk list, údajne pápeža Štefana V. Svätoplukovi, dozvedeli sme sa, že vyriešenie tejto akútnej kauzy, a to v neprospech Vichinga, sa už uskutočnilo. Takže smrť pápeža mohla byť v tomto prípade už len prejavom pomsty za Vichinga, ale primárne v číhaní na život pápeža najviac prevažovalo rozhodnutie za každú cenu zamedziť konkrétnej realizácii Metodovej provincie. Lenže ona v skutočnosti, i keď navonok akoby len sub rosa, najvyššou autoritou Cirkvi už i právne ustanovená bola! Dôkazom toho bol a doteraz existuje cirkevný kódex zvaný Nomokánon, ktorým Ján VIII. túto provinciu erigoval. A teda to, čoho sa dopustil pápež Štefan V., že v spolupráci so zjavne zločineckou skupinou, ktorá si podriadila pápežský úrad v Ríme (svojím aristokratickým a rímskym pôvodom by vlastne k nej patrila aj on) – *contra ius et consuetudinem*“, čiže *proti právu a zvyklostiam*, rozhodol sa žiadateľom urobiť po vôli a zlikvidovať už právoplatne ustanovenú cirkevnú provinciu, ustanovenú hierarchicky rovnakou inštanciou, čo možno prirovnať len k takému nešťastnému politickému omylu v Cirkvi, ktorého sa v roku 1526 dopustil aj pápež Klement VII., keď sa spojil s tým najväčším nepriateľom Cirkvi, a to so sultánom Solimanom a s kresťanský tiež nie páve najspolahlivejším francúzskym kráľom Františkom I. proti jedinému s Cirkvou ozaj úprimne zmýšľajúcemu cisárovi Karolovi V. A tomuto poľutovania hodnému činu Klementa VII. sa vzhľadom na do očí bijúci deficit zdravého úsudku, aký sa kedy z dopustenia Božieho objavil aj v priebehu dejín Cirkvi, sa svojimi dôsledkami môže vyrovnáť iba tento nehorázný čin Štefana V. Cisár Karol V. sa za to rozhodol prísne Rím potrestať, čo vošlo do dejín ako povestné „sacco di Roma“, čiže „spustošenie Ríma“. Lenže tieto a takéto činy skôr by sa dali hodnotiť ako „pustošenie Cirkvi“ – *devastazione di Chièsa*. No zakladateľ Cirkvi jej dal prísľub, že ani brány pekelné ju nepremôžu (hoci v ich verajach sa neraz objavilo i samo jej duchovenstvo)!

Zodpovednosť za vraždu Jána VIII. nieslo teda rovnakým podielom franské duchovenstvo a spomenutá rímska „šľachta“, obidve strany sledujúc pritom vlastné ciele, poskytujúc si vzájomné služby. Veď strana tohto rímskeho laického zoskupenia ešte aj okrem tohto zločinu paktovala s Frankmi, keď tu už spomínaný biskup Formóz, s úmyslom zvýšiť pre Rím priazeň Frankov, prednostne korunoval (oproti iným uchádzačom) franského kandidáta Arnulfa za cisára. Ale v záujme laikmi podmaneného Ríma bolo, aby sa z ekonomických dôvodov zamedzilo parcelácii rímskej Cirkvi! Čiže anticipovali sa tu tie isté dôvody, pre ktoré aj Ostrihomské arcibiskupstvo dlhý čas odmietalo vyčleniť potrebné územia na zriadenie

biskupstiev Rožňavy, Banskej Bystrice a Spiša, aj keď to bolo z pastoračného hľadiska veľmi potrebné! (Z tzv. dežmových súpisov týchto lokalít plynuli totiž veľké peniaze do ostrihomskej kasy a o takéto príjmy nechceli prísť ani tie svetské okupačné sily v Ríme a najmä nie ony!)

Preto v Ríme uskutočnenie toho, čomu táto vražda mala napokon slúžiť, čiže likvidovať veľkomoravskú cirkevnú provinciu, očakávali, že vykoná hneď prvý pápež Marínus I., ktorý sa stal Petrovým nástupcom po vražde pápeža Jána. Na tento cieľ bolo potrebné ideologicky spracovať kráľa Svätopluka, ohúriť ho, hoci aj tým najnehoráznejším prekrúcaním faktov v neprospech ešte vtedy žijúceho predstaviteľa tejto provincie – arcibiskupa Metoda. Na to mal slúžiť osobitne zameraný list *Quia te zelo fidei*, o obsah ktorého sa asi postaralo už spomínané politické zoskupenie v Ríme, a jeho cieľom bolo oslabenie možnosti Metodovej ochrany u Svätopluka pre prípad, že by uňho narazili ich plány na odpor. Je dosť možné, že nový pápež mal tento list pravdepodobne už len podpísať, prípadne doplniť iba o obvyklé korešpondenčné formulácie. Ale obsah listu bol na vidom očí až natoľko pochybný, že si to pápež Marínus asi netrúfol urobiť. Do tohto listu bolo totiž vložené mnoho chýlostivých vecí a najmä veľmi podozrivé chvály na Vichinga, akoby iba on bol zárukou tej pravej viery vo Svätoplukovej ríši. Týmto tvrdeniam možno ani Svätopluk nemohol uveriť, jednako autor listu či len jeho signatár, Štefan V. napísal: „A preto sme sa ho[Vichinga] rozhodli **znova** (zdôr. J.Ch).poslať k vám, aby viedol Bohom mu zverenú cirkev“! Pritom o skutočnom morálnom profile Vichinga sa aj do Ríma mohli dostať informácie, ktoré mohli potvrdzovať opačnú mienku.

Keď teda v Ríme zistili, že pápež Marínus sa k činu nemal, tiež sa ho zbavili otrávením. Ale zrejme nepochodili ani pri ďalšom pápežovi, Hadriánovi III., ktorý nastúpil na pápežský prestol po necelom jeden a polročnom pontifikáte svojho predchodcu Marína, aj s rovnako vymedzenou mu dĺžkou pontifikátu! Lebo aj jeho to stálo život! Najmä ak sa ukázalo, že pri tomto pápežovi bol ešte menší predpoklad onomu zločineckému zoskupeniu vyhovieť, veď v zozname pápežov je evidovaný ako svätý! Tohto pápeža však pre zmenu neotrúvali, ale zahrdúsili (akoby ich bola zunovala taká stereotypnosť vrážd)! No z citovaného úryvku listu, ktorý napokon podpísal napochytro zvolený pápež Štefan V., sme sa mohli dozvedieť azda tú a dosiaľ neznámu vec, že avizované rozhodnutie Jána VIII. v kauze Viching (v liste z marca 881) sa ešte stihlo uskutočniť a Viching musel s veľkou pravdepodobnosťou Veľkú Moravu opustiť. Lebo aj v takomto zmysle možno si vysvetliť pasáž z listu pápeža Štefana V. kráľovi Svätoplukovi, kde píše: „Aby si zachoval vieru, ktorú zachováva svätá, všeobecná a apoštolská rímska Cirkev, sme ti poslali Vichinga... a ktorého k vám preto **znova** (zdôr. J. Ch.) posielame, aby viedol Bohom mu zverenú Cirkev...“ Z citovaného textu teda vypláva, že Viching bol na Moravu poslaný dvakrát, a medzi tým logicky existuje určitá pauza. Tou pauzou teda môže byť práve čas, ktorý uplynul od jeho možného vyhostenia až do opätovného návratu. Obsah listu sa však po vyše trojročnom neúspechu v hľadaní toho, čo by ho podpísal alebo aj napísal a odoslal, mohol dostať do Svätoplukových rúk najskôr koncom decembra roku 885 alebo začiatkom roka 886, keď už nielen pápež Ján VIII., ale aj arcibiskup Metod boli na pravde Božej.

Čoho sa teda nedočkali od týchto dvoch zavraždených pápežov, toho sa žalostne dopustil už vari dostatočne vykreslený Štefan V. Veď s jeho menom sa bude spájať jedno z tých iste najsmutnejších proticirkevných opatrení, akých sa kedy sám pápež hoc len pod vplyvom vražednej bandy dopustil. Preto môžeme povedať, že tomuto záškodníctvu inferna, čo by bolo akokoľvek veľké a čas jeho pôsobenia akokoľvek dlhý, „stromy do neba neporastú“, lebo Jánovo Evanjelium nás musí naplňovať istotou viery a presvedčenia, že „knieža tohto sveta je už odsúdený“ (Jn 6,11). Nech by si teda inferno svojím úspešným prerušením solúnskej misie čo aj na tisíc rokov zarezervovalo svoje šafárenie, a to práve v objekte preň najatraktívnejšom, jeho zákonitý koniec už nenechá na seba dlho čakať. Lebo i napriek tomuto už viac než tisícročiu vlády inferna bez plnohodnotného pôsobenia solúnskej misie pri nezastaviteľnom toku času, ktorý vládne i nad vládou pekla a odstraňuje akúkoľvek špinu, už sa črtajú kontúry

aj jeho konca, ku ktorému raz, veríme, že podstatnou mierou ešte prispeje aj oživotvorený duch tejto misie.

Utvorenie troch cirkevných provincií so zjavným požehnaním pápeža Jána VIII. malo teda organizačne potvrdiť onen latentný charakter Cirkvi ako Cirkvi univerzálnej. Lebo tak, ako v spoločenskom ohľade už aj traja ľudia sa pokladali za spoločenstvo (a podľa rímskeho právnika Marciána sa to právne zaužívalo od prvej polovice 3. stor. n. l.), obdobne to platí aj v ohľade cirkevných a iných spoločenských štruktúr, keď už najmenej tri cirkevné provincie mohli utvárať základ takéhoto univerzálneho poňatia Cirkvi. A pápež Ján VIII. túto provinciu spomenutým cirkevným kódexom, Nomokánonom, nielenže erigoval, ale rozhodol sa ju aj zabezpečiť pred nepriateľskými živlami, o ktorých iste vedel. Preto tento dokument z opatrnosti ani neodovzdal na založenie do archívu ako ostatné dokumenty a listy, ale ho zveril priamo Metodovi do opatery. Týmto dokumentom pápež všetko duchovenstvo provincie zaviazal uznávať a vo všetkom poslúchať arcibiskupa Metoda, čo Ján VIII. zhrnul do veľmi dôležitej tézy: „Episcopo omnis lingvae scire convenit, ut inter se habent caput et praeter eius conscientiam nihil gerant.“ (Biskupom každého jazyka (etnika) sa patrí vedieť, že medzi sebou majú hlavu, bez ktorého súhlasu nesmú nič podniknúť.) Pápež týmto dokumentom podporil arcibiskupa Metoda tak proti franskej opozícii v osobe biskupa Vichinga, ktorého na túto hodnosť vysvätil ako zjavné *captatio benevolentiae*, čiže chlácholivé gesto, a to tak voči franskej opozícii, ako i možnej domácej a rímskej, o ktorej ako prezieravý duch bol presvedčený, že existuje. Ibaže s takouto diabolskou vierolomnosťou ľudsky rátať dovtedy ešte nemal skúsenosť.

Spomenutá domáca opozícia sa tu isto tiež dala počuť. Svedčí o tom päť slovenských a latinkou vyrytých slov nad citovanou latinskou vetou, ktorými presne nezistený glosátor sa rozhodol napochytno vyjadriť obsah kľúčových slov, dokazujúcich Metodov primát. Ide teda o týchto päť poznámok: „IZIKU KOMUZDO IMETI [hlavu] BE(Z) POVELENI(A).“

Adresátom týchto glos bol s veľkou pravdepodobnosťou niekto na kráľovskom dvore, ak nie i sám kráľ Svätopluk, ktorý bol pod silným tlakom Vichinga, presnejšie povedané, Frankov, s ktorými chcel takticky vychádzať dobre a voči ktorým zároveň hľadal i ochranu zo strany pápeža. Preto sa chcel uistiť, či v Nomokánone je obsiahnutá pápežova podpora pre Metoda a či citované stanovisko je v skutku stanoviskom pápežovým. Lebo je známe, že Viching sa nešťútil nijakej lži, akú sa mu naposledy podarilo prepašovať ešte aj do listu kráľovi Svätoplukovi s nešťastným podpisom Štefana V. Preto je dosť možné, že Svätopluka stihol ešte pred svojím vyhostením aj v tejto veci informovať práve v opačnom zmysle.

Vysoko pravdepodobné však je autorstvo spomenutých glos a možno ich pripísať samému Metodovi, ktorý si tento pápežský dokument držal u seba ako vzácne vlastníctvo a sotvako cudzí bol by si dovoľil doň rydlom vyrývať dajaké poznámky. Napokon slabičná prešmyčka v citovaných glosách v tvare vzťahného zámena „komuzdo“ (každому), taká typická práve pre balkánske jazyky, ktorá je i v zámene „kotrý, –á“ (ktorý, –á), čo nás môže spoľahlivo odkázať na autorstvo sv. Metoda, ktorý ovládal nárečie týchto Slovanov, žijúcich vtedy aj v oblasti jeho rodného Solúna. A všetci slavisti zhodne tvrdia, že Konštantín a Metod za základ liturgického jazyka pre „Slovenov na Morave“ zvolili bulharsko-macedónske nárečie, ktoré sa vtedy ešte veľmi neodchyľovalo od jazyka Slovenov na Morave, ale vzhľadom na primárnosť jeho uplatnenia, práve u týchto Slovenov, tento jazyk dostal pomenovanie staroslovenčina, aby to nekolidovalo s pojmom terajšej slovenčiny. Lenže českí jazykovedci (a pod ich vplyvom i starší slovenskí) z národno-politických dôvodov v názve staroslovenčina zamenili hlásku –e– za jej takzvaný kombinatórny variant –ⁱe– v umelom prepise na –ie–, len aby to nepovzbudzovalo k národnému uvedomeniu Slovákov).

Nemáme informácie, či zvesť o tragických udalostiach v Ríme sa dostala až na Veľkú Moravu, ale vieme, že reprezentatívny pohreb arcibiskupa Metoda bol 6. apríla r. 885, organizovaný už bez Vichingovho priameho záškodníctva, a teda len vo zvrchovanej

kompetencii biskupa Gorazda. Je možné, že ani kráľ Svätopluk sa tu už tradične opatrnícky nesprával, ale ako hlava kráľovstva sa zúčastnil aj na pohrebe. V tom ho mohla posmeľovať skutočnosť, že ani zo strany nového pápeža, už Hadriána III., ktorého pontifikát sa skončil päť mesiacov po smrti arcibiskupa Metoda, neprišla na Veľkú Moravu nijaká varovná depeša. A tak sa týmto pohrebom malo a mohlo potvrdiť aj úspešné zavŕšenie úsilia solúnskej misie o založenie novej cirkevnej provincie, čo sa slávnostne prezentovalo tým, že pohrebné obrady sa okázalo, ba k tomuto účelu priam deklaratívne konali už v troch liturgických jazykoch **Cirkvi, teda v latinčine, gréčtine a staroslovenčine.**

Ale informácia o takomto pohrebe sa istotne k Vichingovi dostala, ktorý sa ešte pred svojím vyhnaním zrejme postaral o zabezpečenie svojich spravodajských služieb, aby aj vo vyhnanstve mohol uskutočňovať svoje záškodníctvo. Predpokladáme, že miestom jeho pobytu bol práve Rím, kde mohol svoje úklady najúčinnnejšie rozvíjať, ba aj známe zločinecké zoskupenie práve v ňom mohlo získať svojho najochotnejšieho pomocníka (počnúc možno už aj jeho skrytou asistenciou pri vražde Jána VIII. a vraždou Hadriána III. končiac). Práve vražda tohto pápeža nám môže poslúžiť za dôkaz toho, ako nedočkavo a cieľavedome sa títo asistenti inferna dobýjali k svojmu cieľu, keď v septembri r. 885, hneď po jeho zahrdúsení, ešte v tom istom mesiaci urýchlene dosadili do pápežského kresla sebe už nakloneného a na všetko už možno aj odhodlaného pápeža Štefana V. – s cieľom dokončiť naplánované dielo skazy.

Tento nový pápež asi ešte v tom istom roku poslal Svätoplukovi už čiastočne citovaný list (*Qia te zelo fidei*), v ktorom eticky veľmi konfúzne na adresu už zosnulého Metoda zopakoval asi len Vichingom vymyslenú, a teda nepravdivú fámu o takzvaných Metodových poverách (*superstitionibus!*), ktoré vraj on, [Štefan V.], „*ak je to naozaj tak, naskrze zavrhuje*“! No tu by sa každý takýto kritik dopustil veľmi chúlостivého kazuistického lapsusu! Lebo už len pri verejnom zopakovaní takéhoto neovereného a na adresu konkrétneho človeka veľmi ťažkého obvinenia (*hoc len sub condicione*), môže takáto nedomyslenosť poslúžiť za klasický, či priam školský príklad rafinovane formulovaného ohovárania, ba ešte ťažšieho hriechu, osočovania, keď sa osočujúci hriešnik snaží svoju obeť postaviť aspoň do nepriaznivého svetla, ak si ho už netrúfa obviňovať naplno! A ako právny priestupok možno kvalifikovať aj neoprávnenú výčitku na adresu arcibiskupa Metoda za to, že sa vraj opovážil ustanoviť aj svojho nástupcu! Lenže arcibiskupa Metoda k tomuto úkonu oprávňoval zákonný podklad, čiže spomenutý Nomokánon, v ktorom pápež Ján VIII. označil Metoda za hlavu miestnej cirkvi na Morave a ako jej hlava mal teda nielen právo, ale aj povinnosť určiť svojho nástupcu, čo sa nijako nepriečilo tomu, aby to mohol za normálnych okolností navyše odobriť (alebo i neodobriť) ešte aj pápež, prihliadajúc na doktrinálnu vierohodnosť navrhovaného nástupcu, s úmyslom bdieť aj nad vieroučnou jednotou Metodovej provincie, a tým i celej Cirkvi, ktorej je pápež hlavou. A preto postup pápeža Štefana, ak by takéto stanovisko vyslovil vo svojej zvrchovanej právomoci, a teda slobodne, mohol by sa označiť minimálne za neopodstatnený aj na základe rímskeho práva, podľa ktorého neznalosť existujúceho zákonného podkladu ani v tomto prípade neospravedlňuje pred súdom, najmä ak je verejne známe, že Metod nastúpil do služieb Cirkvi ako skúsený a vysoko erudovaný administratívny odborník a právnik.

A tu by objektívnemu skúmateľovi pravdy dostačilo, aby si s týmito tvrdeniami porovnal stanovisko Jána VIII., ktoré uverejnil v liste Metodovi o jeho absolútnej pravovernosti a ktorý z tohto dôvodu uverejňujeme celý, čiže v origináli i v jeho preklade. Alebo žeby takémuto nesvojprávnenému pápežovi bolo jednoduchšie v politickom príkaze rýchlo konať, než skúmať pravdu, lebo prípadná negatívna informácia by mu asi ani nemusela prísť vhod?!

Tento absolútne tendenčný list má teda, ako aj jeho druhý list (*Cum Deo propitio*) určený jeho legátom – Jánovi a Štefanovi, vyslaným na Moravu, viaceré známky vierolomnosti a úchylnosti, o čom tu nemáme možnosť podrobnejšie sa rozpisovať. No dlho nás opanúva

podozrenie, či Viching vo svojom diabolskom pláne od základov odstrániť solúnsku misiu, tajne nesiahol aj na hrob sv. Metoda, aby znemožnil aj jeho posmrtnú úctu. Lebo ako píše francúzsky historik A. Lapôtre, keď Viching z Ríma prišiel od pápeža na Moravu oveľa skôr ako Metod, stihol pred zvolaným zástupom ľudu prečítať falošnú bulu, kde luhal, že pápež práve jeho ustanovil za hlavu moravskej provincie, nad čím vraj „ľud žialil a smútil“. Nuž takáto dokázaná láska ľudu k Metodovi ľahko mohla Vichingovi vnuknúť aj pekelnú myšlienku zlikvidovať i Metodov hrob, aby si ho ľud nemal kde ani po smrti uctiť. A tu by bolo aj jedno z možných vysvetlení, prečo sa dodnes tento hrob nepodarilo objaviť!

No dôležité je tu pripomenúť, že u Svätopluka mali títo legáti v súčinnosti s Vichingom, ktorý sa s nimi opäť na Moravu vrátil, dokončiť likvidáciu Metodovej provincie podľa nariadenia pápeža Štefana V., ktoré znelo: *„Tí čo zotrývajú v opozícii a po prvom a druhom napomenutí sa nenapravia, našou mocou nariaďujeme, aby ako rozsievачi kúkoľa boli vylúčení z lona Cirkvi a ďaleko zahnaní od vašich hraníc.“* A aj skúsenejší čitateľ tu ľahko spozná, že je to text prevzatý z buly Industriae tuae Jána VIII. a bol určený práve proti tým, čo by sa stavali proti arcibiskupovi Metodovi! A týmto tragickým záverom citovaného listu možno úplne zbaviť viny kráľa Svätopluka za vyhnanie Metodových učeníkov, lebo ak by sa bol postavil na ich obranu, bol by sa musel postaviť proti pápežovi a tým riskovať stratu tradičnej pápežskej ochrany svojho kráľovstva, a to v aktuálnej situácii ustavičného ohrozovania Frankmi, ako aj ním podrobenými národmi (Čechmi a Vislanmi), no i celú Európu vtedy sužujúcimi Hunmi, čiže tzv. starými Maďarmi. Nuž a pre upevnenie vojenskej moci svojho kráľovstva ešte stále potreboval tak veľmi chcený a potrebný mier. Veď Svätopluk iste len s úľavou mohol privítať skutočnosť, že z nariadenia pápeža Jána VIII., ako predpokladáme, sa zbavil intrigána Vichinga, zašútený vtedy ešte mocou pápeža.

Po takmer osemmesačnej sľubnej perspektíve od pamätného pohrebu arcibiskupa Metoda pastoračné pôsobenie tejto novo erigovanej misijnej cirkvi na Morave, azda i s nádejným pohľadom do budúcnosti, postihla možno vôbec nečakaná pohroma. No nečakaná iba v tom v prípade, že by na Morave nemali ani potuchy, do akých pekelných kráľov sa dostal úrad najvyššieho pastiera Cirkvi v Ríme, a teda aj veľkého žičlivca solúnskej misie, Jána VIII., počnúc preň nešťastným decembrom roku 882 a pre Metodovu provinciu rokom 886 končiac. Predpokladá sa, že to bolo okolo 200 členov moravského duchovenstva, čo muselo vtedy opustiť Veľkú Moravu aj s dezignovaným nástupcom arcibiskupa Metoda, Gorazdom. Ich útek určite nebol ani pre nich bez obvyklých trápení vyhnanco, lebo museli prechádzať aj cez franské územie, kde mohli na nich číhať Vichingom zorganizované nástrahy.

Bezpečnou stanicou ich nútenej púte bolo teda Bulharsko, ktoré dvadsať rokov predtým tiež už prijalo kresťanstvo. Tu ich zrejme privítali ako bratov, lebo len pred necelým rokom aj byzantská Cirkev, do ktorej cirkevnoprávne zo známych už dôvodov patrilo aj Bulharsko, sa liturgicky tiež podieľala na odbavovaní Metodovho pohrebu na Morave. A treba povedať, že aj Metodovi učeníci tu pomáhali upevňovať mladé kresťanstvo tak, že keď neskôr Bulharsko si podrobila osmanská ríša, misionári z Bulharska sa zachraňovali útekom do cárskeho Ruska, aby sa zároveň zapojili i do jeho christianizácie. A preto ruskí kresťania pod ich vplyvom prijali aj bulharskú podobu mena najpopulárnejšieho kresťanského sviatku Vianoc, čiže **Roždestvo**.

Vichingom a dvoma jeho pápežskými legátmi vyhnaní Metodovi žiaci si azda stihli zobrať so sebou aspoň tú najpotrebnejšiu liturgickú literatúru. Ale naisto sa zachránil aj onen cirkevný kódex Nomokánon, ktorý biskup Gorazd vzal so sebou a pravdepodobne ho priniesol až do Bulharska. No po upokojení situácie iste usúdil hľadať pre tento vzácny dokument adekvátnejšie miesto na jeho definitívnu úschovu a za najvhodnejšie uznal asi cirkevný objekt svätého Emeráma v Mníchove, ktorý mu mohol byť blízky aj vzhľadom na jeho patrocíniu zasvätený Pribinov kostolík a v jemu takej blízkej Nitre. Tu tento vzácny

dokument objavili nemeckí slavisti a oni prví našli v ňom aj spomínané glosy, nazvané podľa miesta ich uchovávaní – Svätoemeramské.

Hovorí sa, že tragický koniec postihol túto veľkú solúnsku misiu. Lenže ak o tejto misii môžeme hovoriť ako o veľkej – a to môžeme právom, potom nie je opodstatnené hovoriť o jej konci, ale iba ako o jej navonok síce prerušenej či utlmenej, no silou jej idey nepretržite pôsobiacej, a raz napokon i víťaznej. Z tohto dôvodu nie je namieste ani to, aby sa takéto prechodné víťazstvo temných síl pokladalo za tragickosť idey. Práve naopak, lebo každá skutočná veľkosť idey vychádza z večnej pravdy a odtiaľ po primeraných dávkach poputuje opäť do sveta, ktorý akoby bol primálny na to, aby ju mohol odrazu prijať celú. Preto pre nás zatiaľ dostačí skutočnosť, že i v najnepriaznivejších podmienkach pre takúto ideu jej čo len krátky či chvíľkový záblesk môže byť potvrdením, že išlo o niečo uskutočniteľné, čiže o myšlienku reálnu, a nie chiméru. A preto táto myšlienka stojí za to, aby sa za ňu prinášali aj obety ako pri každom veľkom diele, ktoré raz prebudený kresťanský svet bude mať ešte za úlohu splniť, hoci ani vtedy proti nemu sily temna neprestanú robiť obštrukcie.

Lebo aj nepriazňou historických súvislostí sa stalo, že táto solúnska idea vyústila práve do cyklicky objektívne zlého obdobia, keď po zániku relatívne priaznivého a pokojného života v Európe, za aký možno pokladať rozvážnu vládu Karola Veľkého, nastúpilo obdobie, ktoré vstúpilo do dejín ako *obdobie temna* (*saeculum obscurum*), ktoré nastalo po rozdelení jeho mocnej ríše v roku 843 (a ešte väčšmi po jej úplnom zániku v roku 890). No už v situácii bez vlády jeho silnej ruky vytušili svoju príležitosť po nezriadenej a nekritickej sebarealizácii túžiace skupiny potulujúcich sa rytierov, i rozličné zbohatlícke rody či jednotlivci, ktoré si osvojovali tituly šľachty, ale bez skutočne rytierskeho alebo pravého šľachtického ducha. A práve tieto sily obsadili Rím, aj vatikánsku kúriu so všetkými dôsledkami, ktoré potom nastali a trvali takmer pol storočia.

No takéto pomýlené ambície poznačili aj rozličné cirkevné aspirácie. Preto keď sme v našich úvahách poukazovali na to, akoby príčina rozporov medzi Rímom a Carihradom zaťažovala väčšmi Rím než Carihrad, teraz treba dopovedať, že obidve strany sa cítili už dosť opodstatnené na to, aby ich to zvädzalo ku vzájomne prejavujúcemu sa nadradovaniu, alebo aspoň k možnosti takéhoto pocitu. A tento pocit sa umocňoval najmä na byzantskej strane, keď po zániku Rímskej ríše, jediným sídlom takejto ríše ostal Carihrad. Lebo prevládli časy, keď pojem Ríma ako najvyššieho strediska Cirkvi, sa neodvodzoval od apoštola Petra, ale od cézara či cisárstva. A preto, keď padla Rímska ríša, mal s ňou padnúť aj Rím! Preto sa mohlo stať, že vtedajší carihradský patriarcha, ktorý sa cítil hlavou už *Nového Ríma*, písal pápežovi list, v ktorom ho oslovuje ako už len hlavu Ríma starého! A, žiaľ, vieme, aký osud stihol tento Nový či Druhý Rím! No toto poučenie nepostačilo ani pre takého kresťanského veľducha, ako bol Fiodor M. Dostojevský, ktorý pred smrťou, keď bez kritických zábran podliehal svojim romantickým predstavám o veľkosti Ruska a s ním aj o tzv. Treťom Ríme kresťanského sveta, Moskve. Z tohto dôvodu Dostojevský ľutoval, že sa víťazní Rusi po Napoleonovej porážke v roku 1812 s ním nezmierili a nerozdelili si svet na Východ a na Západ, pravda, len dovtedy, kým by sa tie dve polovice starého sveta nespojili, a to práve v ten Rím tretí, Rím nový, ruský. (Z myšlienok ruského kresťanského mysliteľa Dmitrija S. Merežkovského zo štúdie *Duša Dostojevského, proroka ruskej revolúcie*, ktorú uverejnil v roku 1906 k dvadsiatemu piatemu výročiu jeho smrti.)

No mysliteľské hlavy vtedajšieho ruského kresťanstva mali oveľa realistickejšie názory na tieto veci, z ktorých sa Dostojevský už poučiť nemohol. Nemyslíme tým len na citovaného Merežkovského a na rad ďalších, ktorých by sme tu mohli citovať, ale sústredíme sa len na osobnosť, ktorú v tejto súvislosti pokladáme za kľúčovú. Ňou je filozof Vladimir S. Soloviov (1853–1900) a predchádzajúce úvahy tejto štúdie v podstate len kopírujú myšlienky prevzaté z jeho diela *La Russie et l'Eglise universelle*, ktoré v preklade Jána Mastyláka vydal Spolok sv. Vojtecha v Tnave pod názvom *Rusko a všeobecná Cirkev*. Dielo sa nám dostalo do ruky v

preklade ako čerstvému maturantovi v roku 1950. No my slovenskí čitatelia sme dlho nedokázali prísť na správny výklad prívlastku *universelle* z francúzskeho názvu tohto diela. Preto jedni sa stotožňovali s prekladateľom diela, kým iní za tým tušili, že tu ide o niečo iné a nazdávali sa, že bolo treba ponechať pôvodný prívlastok z francúzskeho názvu. Lenže oba prívlastky, či *všeobecný* resp. *univerzálny*, sú v slovenčine len synonymá, a tu by sme takouto zámenou iba v slovenčine platných synonym vlastne nič nedosiahli.

Ale francúzske *universel*, *-le* má aj homonymný význam, a to k pojmu *universum*. Preto v tejto štúdii zmysel tohto Soloviovoého diela sme pochopili ako *Rusko a univerzálna* (t.j. *svetová*) *Cirkev*, ktorú tradične tvoria najstaršie kresťanské cirkvi, a to rímsko-latinská, ktorá si neskôr osvojila meno katolícka, a byzantská či pravoslávna, i ostatné tzv. cirkvi východné. Táto svetovo-univerzálna Cirkev je otvorená pre všetky potenciálne ďalšie, z ktorých každá tiež môže mať aj svoje vlastné pomenovanie. Pritom je dôležité v názvoch jednotlivých cirkví vychádzať z takejto možnej plurality pojmov, čo je potrebné vedieť nielen správne rozlišovať, ale aj správne spájať, ako to môžeme vidieť v názve tejto „zastrešujúcej“ Cirkvi svetovo-univerzálnaj (akú mal na mysli Soloviov), alebo aj v dualite pojmov názvu Cirkvi katolíckej resp. pravoslávnej (ktoré tu uvádzame len ako príklad).

Zmysel *univerzálnaj cirkvi* vidíme teda v tom, že je *aj svetová*, *aj všeobecne* dostupná (pre všetky cirkvi sveta), pravda, iba v zmysle doktrínalnej jednoty, kým v *pojme katolíckosti* je obsiahnutá dostupnosť cirkvi všeobecne (pre každého človeka bez rozdielu), lebo kedysi bol problém, či do Cirkvi patria napríklad aj tzv. neobrezanci!

Túto vlastnosť *všeobecnosti* (katolíckosti) si zo štyroch atribútov Cirkvi podľa Nicejsko-carhradského vyznania viery (že je jedna, svätá, *všeobecná* a apoštolská) zvolila cirkev rímsko-latinská aj ako svoje vlastné meno, a to v jeho grécko-latinskej podobe *Catholica*, čiže *Katolícka*. A tak slovo „všeobecná (catholica)“ dostalo dva významy: jeden ako *všeobecné apelatívum*, t. j. prídavné meno, a druhý ako opak tohto apelatíva, čiže *meno vlastné*.

Pravoslávna cirkev si svoje meno odvodila z dogmy o správnom uctievaní obrazov (o „*pravom slavení*“ ikon), schválenej na Nicejskom sneme. Ale takýto možný dôvod názvu cirkvi by si mohli zvoliť aj tzv. katolíci, a vice versa pod katolícky pôvod mena cirkvi by sa mohli smelo podpísať aj pravoslávni veriaci, lebo aj Pravoslávna cirkev je i *všeobecná*, čiže katolícka, a tým viac práve ona, pretože práve o tento článok viery (spolu s ostatnými tromi) už spomenuté *Nicejsko-carhradské vyznanie* doplnilo to *Apoštolské vyznanie viery*.

Preto nás skonfundoval názov dizertačnej práce autora spomenutého prekladu citovaného diela Vl. Soloviova *Rusko a všeobecná Cirkev*, ktorá vyšla tlačou v Ríme v roku 1942 pod názvom *Fuitne Vladimirus Soloviëv catholicus?* (Či bol Vladimir Soloviov katolíkom?) Tu sa totiž aj oproti Pravoslávnej cirkvi (u nás katolíkov) vychádza z tradičnej premisy doktrínalnej nadradenosti Katolíckej cirkvi, čo nezodpovedá skutočnosti, lebo na podstatu veci nám najzreteľnejšie poukáže citácia osobného vyznania Vladimira Soloviova prevzatá z citovaného diela *Rusko a svetová (univerzálna) Cirkev*:

Ako člen tej pravej a úctyhodnej Pravoslávnej cirkvi východnej alebo grécko-ruskej, ktorá nehovorí proti kánonickým snemom, ale hlasom svojich veľkých Otcov a Učiteľov – uznávam za najvyššieho sudcu vo veciach viery a náboženstva toho, ktorého za takéhoto uznávali svätý Irenej, svätý Dionýz Veľký, svätý Ján Zlatoústý, svätý Flavián, blahoslavený Teodoret, svätý Maxim Vyznávač, svätý Teodor Studita, svätý Ignác atď. – totiž apoštola Petra, ktorý žije vo svojich nástupcoch a ktorý nepočul nadarmo slová Pánove: „Ty si Skala a na tejto skale vybudujem svoju Cirkev. Utvrdzuj svojich bratov! – Pas ovce moje, pas baránky moje!“

Toto Soloviovo vyznanie teda stopercentne nadväzuje na ten doktrínálny základ, na ktorom postavili svoju misiu aj svätí solúnski bratia a ktorú požehnal pápež Ján VIII., ktorý

vlastne umrel ako mučeník pre svätú vec Univerzálnej cirkvi! To raz azda budú podobne kvalifikovať aj na to jedine oprávnené, najmä pravoslávno-katolícke cirkevné inštanície.

List pápeža Jána VIII. arcibiskupovi Metodovi – marec 881
(*Pastoralis sollicitudinis tuae curam*)

Overiac si tvoju až úzkostlivú pastiersku starostlivosť, ktorú prejavuješ pri získavaní duší veriacich pre nášho Pána, Boha, potvrdzujeme, že si sa osvedčil ako rozhodný pestovateľ pravej viery. Veľmi sa radujeme v tomže Pánovi, vzdávajúc mu neprestajné chvály a veľké vdaky, pretože ťa stále viac a viac roznečuje svojimi prikázaniami, a na osoh svojej svätej Cirkvi zo všetkých protivenstiev láskavo vyslobodzuje. No keď sme sa z tvojho listu dozvedeli o udaniach tvojich neskutočných pokleskov či neúspechov, ako veľmi sme pocítili súcit s tebou, budeš môcť usúdiť z toho, že keď sme ti stojacemu pred nami pripomínali, že pri ohlasovaní a vykladaní učenia svätej rímskej Cirkvi, doložiť, že tak aj pri Vyznaní viery ako i pravosti viery vôbec, treba sa ti pridržať vierohodnej tradície svätých Otcov;¹ a to isté sme pripomenuli aj v našom apoštolskom liste slávnemu kniežaťu Svätoplukovi, o ktorom ubezpečuješ, že mu bol doručený a nijaký iný náš list nebol poslaný ani jemu, ani zjavne či utajene sme nič iného neprikázali vykonať onomu biskupovi, než to, čo sme žiadali urobiť od teba. O to menej treba veriť tomu, že sme od tohto biskupa požadovali prísahu, lebo o tejto veci sme sa s ním ani len slovom nezmienili. Preto nech sa skončí tvoja pochybnosť, a tak pri Božej spolupráci podľa evanjeliového učenia a učenia apoštolov vstúpaj všetkým veriacim udržiavanie pravej viery, aby si zo zásluh svojej práce priniesol hojnosť ovocia pre Pána Ježiša Krista, a aby si zahrnutý jeho milosťou, dostal patričnú odmenu. Preto neskormucuj sa ani pre iné skúšky, ktoré si rôznym spôsobom vytrpel, ba skôr toto všetko podľa apoštola pokladaj práve za radosť, lebo keď je Boh za teba, nikto nezmôže nič proti tebe [Jakub 1, 2]. Keď sa Božím riadením [sem] vrátiš, čokoľvek nenormálneho bolo proti tebe spáchané a čokoľvek už onen spomenutý biskup nezrovnávajúce sa s jeho úradom na tebe vyskúšal, vyšetrujúce vypočúvanie vás obidvoch pred nami, s pomocou Pána, naším rozsudkom dovedieme do zákonitého ukončenia, nevzdávajúc sa skončovania s jeho neústupnou zaťatosťou.

¹ Pápež pri tejto audienčnej pripomienke mohol nadobudnúť presvedčenie, že nastolované požiadavky sú i Metodovým osobným presvedčením. Pápežov súcit vychádzal teda z osobného presvedčenia sa o skutočnosti.

Joannes papa VIII. ad Methodium archiepiscopum – anno 881
(Pastoralis sollicitudinis tuae curam)

Pastoralis sollicitudinis tuae curam, quam in lucrandis animabus fidelium Domino Deo nostro exhibes, approbantes, et orthodoxae fidei te cultorem strenuum existere contemplantes, nimis in eodem Domino jucundamur, et ei immensas laudes, et gratias agere non cessamus, quia te magis ac magis in suis mandatis accendat, et ad sanctae suae Ecclesiae profectum ab omnibus adversitatibus clementer eripiat. Verum auditis per tuas litteras vanis casibus vel eventibus tuis, quanta compassione tibi condoluerimus, ex hoc advertere poteris, in quo te coram nobis positum, sanctae Romanae Ecclesiae doctrinam, juxta sanctorum Patrum probabilem traditionem, sequi debere monuimus, et tam symbolum quam rectam fidem a te docendam et praedicandam subdidimus; nostrisque apostolicis litteris glorioso principi Sfentopulco, quas eis asseris fuisse delatas, hoc ipsum significavimus, et neque aliae litterae nostrae ad eum directae sunt, neque episcopo illi palam vel secreto aliud faciendum injunximus, et aliud a te peragendum decrevimus, quanto minus credendum est ut sacramentum ab² eodem episcopo exegerimus, quem saltem levi sermone super hoc negotio allocuti non fuimus. Ideoque cesset ista dubietas, et, Deo cooperante, sicut evangelica et apostolica se habet doctrina, orthodoxae fidei cultum fidelibus cunctis inculca, ut de labore tui certaminis Domino Iesu Christo fructum afferas abundantem, et gratia ejus remuneratus, mercedem recipias competentem. Caeterum de aliis tentationibus quas diverso modo perpessus es, noli tristari, quin potius hoc, secundum Apostolum, omne gaudium prorsus existima, quia si Deus pro te, nemo esse poterit contra te. Tamen cum Deo duce reversus fueris, quidquid enormiter adversum te est commissum, quidquid jam dictus episcopus contra suum ministerium in te exercuit, utramque audientiam coram nobis discussam, adjuvante Domino, legitimo fini trademus, et illius pertinaciam iudicii nostri sententia corripere non omittemus. Data decimo Kalendas Aprilis, indictione decima quarta.

² V origináli chybné vytlačení predložku „ad“ sme tu opravili na „ab“..